

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A
UALIMU ELIMU YA AWALI

680

Muda: Saa 3

MAJIBU

Mwaka: 2022

Maelekezo

1. Karatasi hii ina sehemu A, B na C.
2. Jibu maswali yote katika sehemu A na maswali mawili kutoka kila sehemu B na C.

maktaba.tetea.org

1. Umetewa jukumu la kufuatwa walezi wa watoto wa kiuto cha Elimu ya Awali kijijini kwako. Utazingatia sifa zipi za katika kutelekeza jukumu hili? Toa hoja nne.

Sifa za kuzingatia ni:

Uwezo wa kufikisha habari: Walezi wanapaswa kuwa na uwezo wa kuelezea mada za Elimu ya Awali, kama kusoma na kuandika, kwa lugha rahisi inayofaa watoto wadogo.

Ustadi wa mawasiliano: Wanapaswa kuwa na ustadi wa kuwasiliana na watoto na wazazi, kama vile kushirikiana na wazazi kufuatilia maendeleo ya watoto.

Uelewa wa watoto: Wanapaswa kuelewa mahitaji ya watoto wa Elimu ya Awali, kama vile hitaji la kujifunza kupitia michezo na hadithi.

Uadilifu na uwajibikaji: Wanapaswa kuwa waaminifu na wajibikaji, kama kuhakikisha watoto wako salama na wanapata elimu bora.

2. Mwalimu Mkuu amewataka walimu wote wa Elimu ya Awali kubainisha sifa za mbinu watakazotumia katika kufundishia na ujifunzaji. Eleza kwa ufupi sifa nne za mbinu watakazozingatia katika kufanya kazi hiyo.

Sifa za mbinu ni:

Kuvutia watoto: Mbinu inapaswa kuwavutia watoto, kama kutumia hadithi au nyimbo kufundisha kusoma.

Kushirikisha watoto: Inapaswa kuwashirikisha watoto kwa vitendo, kama kuwapa kazi za kuchora au kucheza ili kujifunza.

Kufaa kwa umri: Mbinu inapaswa kutoshea umri wa watoto, kama kutumia picha nyingi kwa watoto wadogo badala ya maandishi.

Kukuza uelewa: Inapaswa kusaidia watoto kuelewa mada kwa urahisi, kama kutumia michezo ya kuhesabu kufundisha hesabu.

3. Mambo gani yanayofanywa tathmini katika mfumo wa Elimu ya Awali? Bainisha mambo manne.

Mambo yanayofanywa tathmini ni:

Maendeleo ya lugha: Tathmini inaangalia jinsi watoto wanavyoweza kusema na kuelewa maneno, kama kusoma hadithi rahisi.

Ustadi wa kijamii: Inapima jinsi watoto wanavyoshirikiana na wenzao, kama kushiriki vitu au kucheza pamoja.

Uwezo wa kiakili: Inapima uwezo wa kufikiri, kama kutatua matatizo rahisi ya hesabu au kumudu maumbo.

Ustadi wa kimwili: Inapima ustadi wa mwili, kama uwezo wa watoto wa kumudu kalamu au kukimbia bila kuanguka.

4. Umetuuliwa kutoa semina kwa walimu wa Elimu ya Awali juu ya hatua muhimu za kufuatwa wakati wa ufundishaji na ujifunzaji wa michezo. Ainisha kwa ufupi hatua kuu nne utakazowashirikisha walimu hao.

Hatua za kufuatwa ni:

Kupanga mchezo: Walimu wanapaswa kupanga mchezo unaofaa umri wa watoto, kama mchezo wa kuhesabu kwa kutumia mipira.

Kuelezea sheria: Wanapaswa kuelezea sheria za mchezo kwa lugha rahisi, kama “Tupige mpira mara tatu na tupeleke kwa mwenzetu.”

Kushiriki na watoto: Wanapaswa kushiriki katika mchezo ili kuwapa watoto motisha, kama kucheza pamoja nao.

Kutathmini maendeleo: Baada ya mchezo, wanapaswa kutathmini jinsi watoto walivyofaidika, kama kuona kama wamejifunza kuhesabu vizuri.

5. Eleza kwa ufupi mambo manne yanayohusu ufundishaji yanayojumishwa kwenye mtaala wa Elimu ya Awali.

Mambo yanayohusu ufundishaji ni:

Kujifunza kupitia michezo: Mtaala unahimiza watoto kujifunza kwa kucheza, kama kutumia michezo ya kuhesabu kufundisha hesabu.

Kukuza lugha: Unalenga kukuza ustadi wa kusema na kusikiliza, kama kusoma hadithi za watoto.

Kukuza ustadi wa kijamii: Unahimiza watoto kushirikiana na wenzao, kama kushiriki vifaa vya kuchezea.

Kukuza ubunifu: Unawapa watoto nafasi ya kuchora, kuimba, au kucheza ili kukuza ubunifu wao.

6. Ni mambo gani ya kuzingatia kabla ya kutoa ushauri nasaha wa vikundi kwa watoto wa Darasa la Awali? Bainisha mambo manne.

Mambo ya kuzingatia ni:

Umri wa watoto: Ushauri unapaswa kutoshea umri wao, kama kutumia lugha rahisi na mifano ya vitendo kwa watoto wadogo.

Mahitaji ya watoto: Unapaswa kuzingatia mahitaji yao, kama kuwasaidia watoto wenye woga kushirikiana na wenzao.

Mazingira salama: Unapaswa kuhakikisha mazingira ni ya kirafiki, kama kuwa na chumba cha utulivu bila kelele.

Ushirikiano wa watoto: Unapaswa kuhakikisha watoto wanashiriki, kama kuuliza maswali rahisi kama “Unapenda kucheza na nani?”

7. Eleza kwa ufupi nyanja nne za makuzi ya moto.

Nyanja za makuzi ya moto ni:

Makuzi ya kihisia: Hii ni ukuaji wa hisia za mtoto, kama kujifunza kuelezea furaha au huzuni.

Makuzi ya kijamii: Hii ni uwezo wa mtoto kushirikiana na wengine, kama kucheza na wenzake.

Makuzi ya kiakili: Hii ni ukuaji wa uwezo wa kufikiri, kama kutatua matatizo rahisi kama kumudu maumbo.

Makuzi ya kimwili: Hii ni ukuaji wa mwili, kama uwezo wa kumudu kalamu au kukimbia kwa usawa.

8. Ni kwa namna gani mbinu ya ziara hukusa matumizi ya milango ya fahamu kwa watoto wa Elimu ya Awali? Toa hoja nne.

Mbinu ya ziara inasaidia matumizi ya milango ya fahamu kwa njia zifuatazo:

Kuona: Watoto wanaona mazingira mapya, kama kwenda maktaba na kuona vitabu, hivyo milango ya kuona inatumika.

Kusikia: Wanasikia maelezo ya mwalimu au sauti za mazingira, kama sauti za ndege kwenye bustani, hivyo milango ya kusikia inatumika.

Kugusa: Wanagusa vitu, kama kushika vitabu au majani kwenye ziara, hivyo milango ya kugusa inatumika.

Kufikiri: Ziara inawafanya watoto wafikiri kuhusu kile wanachokiona, kama kuuliza “Hii ni nini?” hivyo milango ya kufikiri inatumika.

9. Kwa kutumia hoja nne, elezea kwa ufupi mambo ya kuzingatia katika kutelekeza wa mtaala wa Elimu ya Awali.

Mambo ya kuzingatia ni:

Kufuata mtafsari: Mtaala unapaswa kufuata mtafsari wa Elimu ya Awali ili kuhakikisha mada zote zinafundishwa.

Kuzingatia umri wa watoto: Maudhui yanapaswa kutoshea umri wa watoto, kama kutumia picha badala ya maandishi mengi.

Kushirikisha watoto: Utekelezaji unapaswa kuwashirikisha watoto kwa vitendo, kama kuwapa kazi za kuchora au kucheza.

Kutumia rasilimali zinazopatikana: Walimu wanapaswa kutumia rasilimali zilizopo, kama vifaa vya kuchezea, kufundisha kwa ufanisi.

10. Chambua kwa ufupi hatua nne za ukaguzi wa moto kikali kama zilizoyotolewa na Jean Piaget.

Hatua za ukaguzi wa moto za Jean Piaget ni:

Hatua ya hisia na mwendo (0-2 miaka): Mtoto hujifunza kupitia hisia na mwendo, kama kugusa vitu au kuweka kitu mdomoni.

Hatua ya kabla ya uendeshaji (2-7 miaka): Mtoto huanza kutumia lugha na alama, lakini bado ana mawazo ya kibinafsi, kama kufikiri jua linamudu.

Hatua ya uendeshaji wa vitu (7-11 miaka): Mtoto huanza kufikiri kwa mantiki, kama kuelewa kwamba kiasi cha maji hakibadiliki hata kikiwekwa kwenye chombo tofauti.

Hatua ya uendeshaji wa nadharia (11 miaka na kuendelea): Mtoto hufikiri kwa nadharia, kama kutatua matatizo ya kihesabu kwa kufikiria hatua kwa hatua.

11. Ukiwa kama mwalimu wa watoto wa Elimu ya Awali, eleza ni kwa namna gani utawashirikisha wadau wa elimu kutambua mahitaji ya watoto hao. Toa hoja tano.

Namna za kushirikisha wadau ni:

Kufanya mikutano na wazazi: Nitapanga mikutano na wazazi kuuliza mahitaji ya watoto, kama vifaa vya kujifunzia.

Kushirikiana na viongozi wa jamii: Nitawasiliana na viongozi wa kijiji kuuliza changamoto za watoto, kama ukosefu wa vifaa vya kuchezea.

Kushirikiana na walimu wengine: Nitafanya kazi na walimu wenzangu kutambua mahitaji ya watoto, kama hitaji la michezo ya kielimu.

Kufanya uchunguzi wa watoto: Nitawachunguza watoto darasani kuona mahitaji yao, kama hitaji la kujifunza kusoma.

Kutafuta msaada wa wataalamu: Nitawasiliana na wataalamu wa elimu kuuliza jinsi ya kukidhi mahitaji ya watoto, kama wale wenye ulemavu.

12. Kwa kutumia hoja tano, oneshwa namna utakavyotumamba moto mwenye ulemavu wa akili.

Namna za kutumamba moto ni:

Kutumia mbinu rahisi: Nitatumia mbinu rahisi kama picha na hadithi kufundisha, ili aweze kuelewa kwa urahisi.

Kumpa muda wa ziada: Nitamudu mtoto muda wa ziada wa kujifunza, kama kumudu herufi moja kwa moja.

Kushirikiana na wazazi: Nitawasiliana na wazazi wake kuuliza mahitaji yake maalum, kama aina ya michezo anayopenda.

Kumpa mazingira salama: Nitahakikisha darasa ni la kirafiki, kama kuweka vifaa vya kujifunzia karibu naye.

Kumpa motisha: Nitampongeza kwa kila hatua anayofanya, kama kumudu kuandika herufi, ili kumudu kujiamini.

13. Ni muhimu kwa mwalimu kufanya tathmini ya maendeleo ya somo katika Elimu ya Awali. Eleza kwa kina hatua tano utakazozingatia ili kuwaka tathmini hiyo.

Hatua za kufanya tathmini ni:

Kubainisha malengo ya tathmini: Nitabainisha malengo, kama kupima uwezo wa watoto wa kusoma herufi za alfabeti.

Kuchagua mbinu za tathmini: Nitatumia mbinu kama uchunguzi wa watoto wanapocheza au kuuliza maswali rahisi.

Kukusanya taarifa: Nitakusanya taarifa kwa kuangalia jinsi watoto wanavyoshiriki, kama kuona kama wanaweza kuhesabu.

Kuchambua matokeo: Nitachambua matokeo ili kuona maendeleo yao, kama kuona kama wameboresha ustadi wa kijamii.

Kutoa maoni: Nitawapa wazazi na watoto maoni, kama kuwapa ushauri wa jinsi ya kuboresha kusoma nyumbani.

14. Chambua maeneo sita ya ujifunzaji yaliyobainishwa katika mtaala wa Elimu ya Awali ambayo mwanafunzi anapaswa kujifunza.

Maeneo ya ujifunzaji ni:

Hesabu: Watoto hujifunza misingi ya hesabu, kama kuhesabu nambari 1 hadi 10.

Lugha: Hujifunza kusoma, kuandika, na kusema, kama kusoma herufi za alfabeti.

Sayansi: Hujifunza kuhusu mazingira, kama kutambua wanyama au mimea.

Ustadi wa kijamii: Hujifunza kushirikiana na wenzao, kama kushiriki vifaa vya kuchezea.

Michezo na sanaa: Hujifunza kupitia michezo, kuimba, na kuchora ili kukuza ubunifu.

Afya na usafi: Hujifunza mambo kama kunawa mikono au kutunza mazingira yao.